

Leer

Vraag

Ontmoet

Lees

Doe

Eerste Hulp bij Dementiekoffer

Informatiedocument

Informatiedocument bij de Eerste Hulp bij Dementie Koffer

Je hebt als Bibliotheek een Eerste hulp bij Dementie-koffer (EHBD-koffer) ontvangen. De EHBD-koffer wordt geschonken namens de drie Overijsselse dementienetwerken Dementie Twente, Salland en IJssel- en Vechtstromen. Ze schenken deze EHBD-koffer als impuls aan een groot aantal Overijsselse bibliotheken die actief (gaan) inzetten op dementie.

Met deze EHBD-koffer kun je de inwoners van jouw omgeving extra ondersteunen rondom het thema dementie. De inhoud van de EHBD-koffer is samengesteld in samenwerking met de Overijsselse dementienetwerken en kun je als Bibliotheek verrijken met extra materiaal. Daarnaast kun je de EHBD-koffer gebruiken om je te oriënteren op een geheugenpunt of Dementieboek als deze (nog) niet in jouw Bibliotheek aanwezig is.

In dit document lees je waar de EHBD-koffer uit bestaat, voor wie de EHBD-koffer is en hoe je ze in kan zetten. Om met de EHBD-koffer bezoekers te bereiken in jouw Bibliotheeklocatie(s), is het belangrijk om na te denken over hoe de EHBD-koffer een plekje krijgt in jouw Bibliotheek en je verbinding legt met programmering. Maar ook hoe je kennis en expertise waarborgt, de communicatie en marketing (intern en extern) over de EHBD-koffer vormgeeft en verbonden bent of blijft met het regionale en lokale netwerk rondom dementie.

Dit werkdocument geeft je praktische handvatten om hierover na te denken en keuzes te maken, zodat je de EHBD-koffer op een passende manier kunt inzetten in jouw Bibliotheek.

Alzheimer Nederland (2023) beschrijft dat dementie de naam is voor een combinatie van symptomen (een syndroom), waarbij de hersenen informatie niet meer goed kunnen verwerken. Dementie is een verzamelnaam voor ruim vijftig hersenziektes. De meest voorkomende vorm van dementie is de ziekte van Alzheimer.

20% van de mensen krijgt dementie, hoe ouder je bent hoe groter de kans is dat je dementie krijgt. Doordat de bevolking ouder wordt krijgen ook steeds meer mensen dementie. De prognose is dat er in 2040 ruim een half miljoen mensen dementie hebben ten opzichte van de 290.000 mensen nu.

Mensen met dementie blijven langer in hun eigen huis wonen. In het begin stadium van dementie kunnen mensen vaak nog goed deelnemen aan de samenleving. Een omgeving of samenleving die dementievriendelijk(er) is kan daaraan bijdragen.

Wat is de Eerste Hulp bij Dementie Koffer?

De Eerste Hulp bij Dementie Koffer (EHBD-koffer) is een fysieke koffer die je in kunt zetten om bezoekers basisinformatie te kunnen verstrekken over dementie en kennis te laten maken met spel- en beleefmaterialen en collectie over dementie.

Waar bestaat de EHBD-koffer uit?

De EHBD-koffer bestaat uit twee koffers met één set inhoud van spel- en beleefmaterialen* en informatiefolders (algemeen en regionaal voor de regio's Salland en Twente). Deze kofferinhoud kun je naar eigen invulling verdelen over één of twee koffers. De EHBD-koffer kun je als Bibliotheek aanvullen met lokale informatie. Daarnaast kun je de EHBD-koffer verrijken met boeken voor volwassenen en kinderen uit de bestaande collectie. Toegevoegde (lokale) inhoud valt onder eigen inbreng van de Bibliotheek.

**Op verzoek van de meegedachte bibliotheken is er gekozen voor het toevoegen van spel- en beleefmaterialen in de vaste inhoud, (informatie)boeken waren veelal al in de eigen collectie aanwezig en zijn daarom zelf aan de koffer toe te voegen.*

Hiernaast lees je waaruit het de geschonken vaste inhoud bestaat en welke inhoud je kunt toevoegen.

Vaste inhoud

- Spel- en beleefmaterialen
Materialen (o.a. over vroeger) die familie, naasten of professionals samen kunnen spelen en of bekijken met mensen met (beginnende) dementie. Deze materialen kunnen bijdragen om op een prettige manier contact te maken en te houden.

Boeken: - Kijkboek - Mijn oom had er ook zo een

- Kijkboek - De jaren '70
- Kleur en vertelboek beroepen
- De activiteitengids, Monica Eberhart

Spellen: - Klessebasjes praatplaten

- Holland mini memory
- Puzzel xxl 12

- Basis informatiebrochures van Dementie en nu
- Lokaal foldermateriaal regio Twente of IJssel- en Vechtstromen.

Extra informatiebrochures en folder materialen zijn bij dementienetwerk Twente, IJssel- en Vechtstromen in jouw regio op te vragen.

Voor regio Salland is er helaas geen regionaal foldermateriaal beschikbaar.

- Inhoud- en informatieblad voor in de koffer met o.a. een verwijzing naar basis informatie brochures van Alzheimer Nederland in de vorm van een QR code.
- Mappenstandaard ter inzage van folders als displaymateriaal

Wat zou je als Bibliotheek zelf aan de EHBD-koffer kunnen toevoegen?

- Boeken uit reguliere collectie voor volwassenen (uitlichten), voorbeelden zijn:
 - Bij mij doet ze dat nooit
Barbara Oppelaar
 - Handig bij dementie
Ruud Dirkse
 - De dag door met dementie
Anneke van der Plaats
 - Dan wappert mijn hart naar je toe
Janneke Harmsen-de Boer
 - Boek met tips voor meer begrip en tevredenheid.
 - Praktisch basisboek over de omgang met dementie.
- Aanvullende spelmaterialen en/of inspiratie voor activiteiten/spellen die ondernomen kunnen worden met de persoon met dementie. Op biebtobieb-pagina Bibliotheek en Ouderen vind je [inspiratie voor materialen](#) die Bibliotheek Midden-Brabant in haar dementheek
- Verhalen van lotgenoten zoals de DVD 'Leren leven met dementie'
- Kinderboeken die op een eenvoudige en duidelijke wijze aan kinderen uitleggen wat dementie is, voorbeelden van kinderboeken zijn:
 - Het huis in je hoofd
Susan Willems
 - Mijn oma is kwijt
Peter Theunynck en Lies van Gasse
 - Het geheugen van een olifant
Wessel Sandtke en Jan Jutte
 - Mijn lieve vergeetopa
Ilona Lammertink
 - Een vriend zonder tanden
Angelique van Dam
- Lokale foldermaterialen van zorg- en welzijnsorganisaties bijvoorbeeld over mantelzorgondersteuning.
- Algemene informatie brochures en specifieke themabrochures van Alzheimer Nederland (kosteloos [te bestellen](#)).

Doelgroep

De EHBD-koffer richt zich op mensen die te maken hebben met een partner, ouder of andere persoon met dementie. Ook richt de

EHBD-koffer zich op mensen die denken dat ze dementie in de omgeving signaleren.

Met een toevoeging van kinderboeken, richt de koffer zich ook op kinderen (in het geval van jongvolwassenen met dementie) of kleinkinderen.

De EHBD-koffer richt zich niet primair op mensen met (beginnende) dementie. De spel- en beleefmaterialen zijn bedoeld om samen te bekijken, spelen of bespreken en worden met de mensen die (beginnende) dementie hebben. Deze materialen kunnen bijdragen om op een prettige manier contact te maken en te houden.

Hoe zet je de koffer in?

De EHBD-koffer kan op meerdere manieren ingezet worden. Je bent als Bibliotheek vrij om hierin een keuze te maken die het beste aansluit bij de gebruikers, jullie situatie en lokale omgeving. Ook als je als bibliotheek (nog) geen Geheugenpunt/Dementheek hebt kan de koffer mogelijk bijdragen aan de verkenning of en welke behoefte er is of een opstap zijn hiervoor.

Om te bepalen wat het beste aansluit bij en hoe je het meeste impact kan maken, kun je bijvoorbeeld kijken naar hoe je de bezoekers het beste bereikt, wanneer en waar je de koffer zichtbaar maakt, het wel/niet uitlenen, welk voor – en natraject je de gebruikers eventueel kan bieden en welke programmering je als Bibliotheek en/of partners al rondom het onderwerp dementie hebben.

Onderstaande vragen kunnen je helpen bij het maken van keuzes en afwegingen hierin. Neem de tijd om de vragen met elkaar te bespreken, dit kan ook bijdragen aan de interne bekendheid en het creëren van borging.

Waar en wanneer is de koffer zichtbaar?

- Is de EHBD-koffer fysiek in de Bibliotheek aanwezig, zichtbaar en te bekijken voor de bezoekers? Is de EHBD-koffer in één vestiging aanwezig of reist hij langs meerdere vestigingen?
- Wordt de EHBD-koffer fysiek onderdeel van het Geheugenpunt / Dementheek of andere programmering?
- Kies je ervoor om de EHBD-koffer (ook) aan te bieden op een locatie van een partner (zoals een Alzheimer café of verzorgingstehuis)?

Uitlenen van de koffer

- Leen je (losse items uit) de EHBD-koffer uit?
En als je hem uitleent, hoe lang en wie (zoals leden/niet-leden) mag de EHBD-koffer lenen?
En leen je de EHBD-koffer (alleen) tijdens service-uren uit?
- Leen je beide EHBD-koffers uit, of is één EHBD-koffer uitleenbaar?
- Mogen partners of leden/klanten van partners de EHBD-koffer lenen?
- Mag de gebruiker/lener de folders uit de EHBD-koffer houden?
- Wordt de EHBD-koffer naderhand gecheckt/gecontroleerd?

Inzet van de inhoud

- Verdeel je de inhoud over twee koffers?
- Gebruik je een deel van de inhoud bij één koffer als displaymateriaal in het kader van zichtbaarheid en kenbaarheid?

(Voor- en) na traject

Wat doe je voor- en na het uitlenen van de EHBD-koffer? Denk hierbij aan:

- Met de klant/gebruiker van de EHBD-koffer
 - Biedt je een warme doorverwijzing naar partner/netwerk of zorg je voor informatieve doorverwijzing in de koffer?
 - Evalueer (evaluatieformulier) of bespreek je het gebruik van de EHBD-koffer na?
Opgehaalde informatie kun je gebruiken als aanpassing van de EHBD-koffer of inspiratie voor programmering.
- Monitor je het aantal leningen en/of documenteer je de opgehaalde informatie?
- Geef je deze informatie door aan partners?
- Gebruik je de opgehaalde informatie intern bijvoorbeeld voor aanpassing van of inspiratie voor programmering

Kennis & Expertise

Je hebt de EHBD-koffer in huis, maar hoe zorg jij er voor dat bezoekers goed geholpen worden met (het lenen van) de EHBD-koffer? Wie heeft contact met de bezoeker? Welke medewerkers, vrijwilligers en/of eventueel lokale partners, afhankelijk van waar en wanneer je de koffers inzet. Hebben ze kennis over dementie (nodig) en wie is er verantwoordelijk voor de deskundigheidsbevordering?

Deskundigheidsbevordering

Denk bij het aanbieden van deskundigheidsbevordering aan een [online training of training](#) op locatie van Samen Dementievriendelijk. Dit is een landelijk initiatief van Alzheimer Nederland en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Inhoud EHBD-koffer up-to-date

Je wilt dat de bezoekers up-to-date informatie in de EHBD-koffer kunnen vinden of dat de inhoud van de EHBD-koffer soms vernieuwd wordt met nieuwe boeken, informatie-, spel- en beleefmaterialen. Denk daarom na over hoe je de EHBD-koffer up-to-date houdt en wanneer je de EHBD-koffer wil aanpassen of vernieuwen. Kun je met jouw lokale netwerk afspreken dat zij wijzigingen in contactgegevens doorgeven? Eventueel kunnen zij ook inspiratie geven over nieuwe materialen.

Denk bij vernieuwing ook buiten jouw eigen Bibliotheek. Misschien kun je specifieke inhoud in samenwerking met andere Bibliotheken aanschaffen en om de zoveel tijd rouleren.

Programmering

De EHBD-koffer is één van de manieren om bezoekers te informeren over en/of ondersteunen met dementie. Aan te raden is om jouw bestaande collectie en EHBD-koffer ook proberen te verbinden met bestaande activiteiten die plaatsvinden in jouw Bibliotheek en/of lokale omgeving.

Je kunt ook nieuwe programmering toevoegen zoals een lezing, informatieavond of workshop over verschillende soorten dementie, zorgtechnologie, gebruik maken van spelmaterialen. Dit kun je verzorgen met het lokale netwerk of kies ervoor om de lezing te laten geven door studenten.

Koppelen met geheugenpunt of Dementheek

Je kunt de EHBD-koffer koppelen aan het geheugenpunt of Dementheek of de EHBD-koffer gebruiken als oriëntatie op het opzetten van een geheugenpunt of Dementheek. Voorbeelden voor een koppeling zijn:

- Je hebt een geheugenpunt of Dementheek in één van de vestigingen, in de andere vestiging bied je de EHBD-koffer aan. In de EHBD-koffer kun je verwijzen naar de vestiging met geheugenpunt of Dementheek en vice versa.
- Je biedt (losse items uit) de EHBD-koffer aan in jouw geheugenpunt of Dementheek. Hier mee informeer je de bezoekers en/of laat je ze kennis maken met spel- en beleefmaterialen
- Je hebt nog geen geheugenpunt of Dementheek maar gebruikt de EHBD-koffer om in gesprek te gaan met bezoekers over de (mogelijke) behoefte hieraan.

Collectie

Collectiethema's die passen bij de EHBD-koffer zijn: dementie; geheugen; reminiscentie; herinneringsboeken; langer thuis wonen. Je kunt ook thema's toevoegen in gesprek met de lokale partners.

Netwerk

Als Bibliotheek ben jij niet de expert op het gebied van dementie. Voor de kennis en expertise kun je gebruik maken van het netwerk en lokale partners. Heb je de lokale omgeving in beeld? Met welke lokale partners, netwerk of allianties hebben jullie (al) contact of kun je contact maken? Denk hierbij ook 'out of the box' aan het netwerk van collega's die op andere onderwerpen (zoals het IDO) contact hebben met lokale partners. Welk contact is er en kun je dit uitbreiden?

Bekijk ook samen met je netwerk hoe je elkaar kunt versterken en gebruik kunt maken van elkaars expertise en contacten met de doelgroep. De Bibliotheek is hierin bijvoorbeeld een laagdrempelige locatie die een eerste signalering en doorverwijspunt voor lokale spelers rondom de-

mentie kan zijn. Lokale spelers kunnen klanten naar de Bibliotheek sturen voor kennismaking, basisinformatie en inspiratie.

Denk bij het netwerk aan:

- Lokale netwerken over dementie: [Dementie Twente](#), [Salland](#) en [IJssel- en Vechtstromen](#)
- Lokale afdeling Alzheimer NL
- Zorg- en welzijnsorganisaties (bvb mantelzorgconsulenten, seniorencoaches)
- Huisartsen
- Locaties of groepen van mantelzorg
- Ouderenbonden

Marketing & communicatie

Als je de EHBD-koffer in huis hebt wil je dat er in jullie werkgebied bekend is dat jullie deze EHBD-koffer in huis hebben en wat het voor hen kan betekenen. Het informeren van jouw leden, bezoekers en partners is belangrijk voor meer bekendheid en zichtbaarheid. Dit kan op verschillende manieren, zoals bijvoorbeeld het maken van een folder, het maken van een pagina op de website van de Bibliotheek en het regelmatig delen van jullie aanbod in een lokale (wijk)krant, nieuwsbrief van partners of op de socials tijdens speciale landelijke campagnes of themadagen. Ook het gebruiken van het lokale netwerk om de doelgroep te bereiken is waardevol en belangrijk. Betrek hiervoor tijdig je collega's die zich bezighouden met marketing & communicatie.

Je kunt deze [folder](#) over de EHBD-koffers als voorbeeld gebruiken. Om op jouw website aandacht te geven over jouw aanbod rondom dementie kun je de [website](#) van Bibliotheek Wierden als inspiratie bekijken.

Interne bekendheid

Zorg ervoor dat jouw collega's en vrijwilligers weten dat de EHBD-koffer in de Bibliotheek of andere locatie van de Bibliotheek aanwezig is, wat het inhoudt en welke werkwijze ervoor is (zoals basisinformatie, leentrajact). Ook kunnen zij informatie verstrekken via andere programmering waar contact is met de doelgroep, mantelzorgers of kinderen van de potentiële doelgroep.

Aan de slag

Hoe je je kunt voorbereiden op de EHBD-koffer in jouw Bibliotheek heb je kunnen lezen in dit document, in de startstappen hieronder is dit nogmaals samengevat. Ook staat hierin beschreven hoe je de EHBD-koffer inwerkt.

- Bepaal jouw vertrekpunt:

- Heb je een Geheugenpunt of Dementheek of andere fysieke locatie of activiteiten over dementie? Of willen jullie je graag oriënteren op het opzetten van een Geheugenpunt of Dementheek?
- Welk (contact met) het lokale netwerk rondom dementie hebben jullie?

- Bepaal hoe je de EHBD-koffer inzet:

- Waar en wanneer de EHBD-koffer zichtbaar is
- Of en hoe je de EHBD-koffer uitleent
- Hoe je de inhoud van de EHBD-koffer inzet
- Het voor- en natraject voor de uitlening van de EHBD-koffer

- Bepaal de nodige kennis en expertise:

- Wie heeft contact met de bezoeker?
- Hoe zorg je voor deskundigheidsbevordering?
- Hoe houd je de EHBD-koffer up-to-date?

- Bepaal de programmering

- Kun je verbinding maken met een Geheugenpunt of Dementheek?
- Welke bestaande activiteiten passen bij de koffer?
- Welke bestaande collectie past bij de koffer?
- Voeg je nieuwe programmering toe?

- Bepaal de bekendheid en zichtbaarheid van de EHBD-koffer, marketing & communicatie:

- Hoe informeer je jouw bezoeker en leden?
- Hoe informeer je jouw partners en lokale netwerk?
- Hoe zorg je voor interne bekendheid?

Inwerken EHBD-koffer:

- Voeg (indien gewenst) inhoud aan de EHBD-koffer toe.
 - Welke boeken voor volwassenen en kinderen op dit onderwerp zijn aanwezig in de bestaande collectie? Welke zou je kunnen toevoegen aan de koffer?
 - Welke informatiefolders van lokale zorg- en welzijnsorganisaties over bijvoorbeeld mantelzorgondersteuning zou je kunnen toevoegen?
- Voeg (de materialen van) de EHBD-koffer toe aan jouw uitleensysteem
- Personaliseer, verander en voeg informatie toe aan het inhouds- en informatieblad van de EHBD-koffer.
- Tip: plastificeer het inhouds- informatieblad en plak hem aan de binnenkant van de EHBD-koffer vast.
- Personaliseer eventueel de buitenkant van de EHBD-koffer met de naam/logo van de Bibliotheek

Samenwerking en deling van kennis- en ervaring met de EHBD-koffer

Je bent niet de enige Bibliotheek die deze EHBD-koffer inzet. Deel vooral jouw voortgang en ervaringen met de andere bibliotheken. Dit kan via het biebtobieb kanaal [Bibliotheek en Ouderen](#).

Meer informatie over Bibliotheek en dementie?

Het document '[Wat is een dementievriendelijke Bibliotheek](#)' geeft informatie over dementie, met tips voor inrichting van de Bibliotheek en collectie.

Of neem contact op met Anneke Kokkeler via anneke.kokkeler@rijnbrink.nl

dementietwente

Netwerk
Dementie
Salland.

NETWERK DEMENTIE
IJSEL- EN VECHTSTROMEN

Rijnbrink

Bijlage

Inhoud- en informatieblad

Het worddocument van deze bijlage is op de biebtobieb kanaal Bibliotheek en ouderen te vinden

Inhoud van de Eerste hulp bij dementie – koffer (EHBD-koffer)

Boeken:

- Kijkboek - Mijn oom had er ook zo een
- Kijkboek - De jaren '70
- Kleur en vertelboek beroepen
- De activiteitengids, Monica Eberhart

Spellen:

- Klessebasjes praatplaten
- Holland mini memory
- Puzzel xxl 12

Folders:

- Basis informatiebrochures van Dementie en nu.
- Lokaal foldermateriaal regio Twente of IJssel- en Vechtstromen.

[indien folders door lener gehouden mogen worden, hier noteren]

[Eventueel een foto van de inhoud toevoegen]

Leeninformatie:

U heeft de EHBD-koffer geleend bij [toevoegen]. Aan het lenen zijn geen kosten verbonden. [uitleenvoorwaarden]. De uitleentermijn van de EHBD-koffer is [toevoegen]. Alle materialen in de koffer zijn ter inzage [indien folders door lener gehouden mogen worden, hier ook noteren]

Vragen

Heeft u vragen of wilt u meer informatie?

Algemene informatie over dementie
via Alzheimer Nederland:

Vragen en meer informatie via:

[informatie over lokale partners]

[indien folders door lener gehouden mogen worden, hier ook noteren]